

Trabajo Social. Servicios Sociales e intervención comunitaria

---

Antonia Picornell-Lucas, Enrique Pastor Seller i Helena Belchior Roch.
Madrid: Dykinson, 2022. 162 p.

Maria Victòria Forns i Fernández¹

ORCID: 0000-0003-3938-8172

Per citar: Forns i Fernández, Maria Victòria. (2023). [Ressenya del llibre *Trabajo Social. Servicios Sociales e intervención comunitaria*, d'Antonia Picornell-Lucas, Enrique Pastor Seller i Helena Belchior Rocha]. *Revista de Treball Social*, 225, 231-233. <https://doi.org/10.32061/RTS2023.225.02>

El llibre que es presenta a continuació és el magnífic resultat de la col·laboració hispanolusitana de tres docents de l'Àrea de Treball Social i Serveis Socials de la Universitat de Salamanca, la Universitat de Murcia i de l'Iscte - Institut Universitari de Lisboa.

Júlia Cardoso, treballadora social, docent, investigadora i presidenta de l'Associação dos Profissionais de Serviço Social (APSS) de Portugal fa la presentació del llibre, en portuguès, en la qual destaca els eixos de discussió més significatius i es posiciona en relació amb la necessitat que el municipalisme adquireixi la màxima rellevància competencial dels serveis socials, atès que és l'estructura política i organitzativa més pròxima a la ciutadania. Cardoso posa en valor, també, les reflexions profundes sobre el desenvolupament de les comunitats locals, el compromís amb el treball comunitari i de desenvolupament sostenible des de la defensa dels drets de ciutadania plena.

El llibre ofereix, en paraules de les autores i l'autor, "una àmplia visió sobre la complexa realitat dels serveis socials a Espanya, context de pràctica del treball social, al mateix temps que ofereix un tractament especial als models d'intervenció comunitària en treball social" (Picornell-Lucas et al., 2022, p. 15).

Aquest treball resulta útil per a la professió i per a l'activitat docent, i esdevé un manual necessari per a l'estudiantat de treball social. I és així perquè tant l'estructura com el contingut estan orientats a facilitar a les lectores l'aprofundiment en el sistema de serveis socials autonòmic com a marc de referència professional del treball social. En la primera part, la lectura ajuda a entendre el paper de la transició democràtica espanyola en la configuració de l'estat autonòmic, que "esdevindrà el catalitzador cap a la creació dels serveis socials, tal com els entenem actualment" (Forns, 2018, p. 23).

---

1 Universitat Rovira i Virgili. mariavictoria.forns@urv.cat

Necessàriament, fa una aproximació al marc estatutari espanyol, que serà on es concretaran les competències en matèria de serveis socials, la qual cosa permetrà avançar cap a l'estat social i de desplegament dels serveis socials en els termes que assenyala Aguado i Cudolà (2008, p. 47):

L'estat autonòmic ha estat en gran manera el motor de construcció de l'estat del benestar i del desenvolupament dels drets socials a Espanya. Cal recordar el paper rellevant que han tingut sobre aquest tema les comunitats autònomes, en àmbits com els serveis socials, l'educació i la sanitat, en els quals han assumit competències d'acord amb el que disposa el bloc de la constitucionalitat.

Per aquest motiu, les autores i l'autor del llibre fan una anàlisi ràpida però alhora clarificadora de les lleis autonòmiques de serveis socials, i aprofundeixen en l'expansió dels serveis socials de responsabilitat pública (d'atenció primària i especialitzats), que seran els que facilitaran la consolidació del nou sistema públic de protecció social.

En la segona part el llibre s'enfoca l'interès cap a l'exercici del treball social en l'àmbit dels serveis socials d'atenció primària, posant de rellevància la promoció, la cooperació, la participació social i el treball social comunitari. En aquest sentit, adquireixen especial importància la presentació i anàlisi de les prestacions de serveis dels serveis socials, i dels instruments de valoració de les situacions de necessitat i vulnerabilitat de la ciutadania, com ara el diagnòstic social o l'informe social. En relació amb aquests dos últims, s'entreenen a relacionar-ne els objectius així com el paper i les funcions de la professió. La referència a la implantació de noves modalitats d'atenció per a la prestació de serveis fruit de la irrupció de la pandèmia de la covid-19 acostava les lectores als canvis sociotecnològics que van patir els serveis socials arreu, com a conseqüència d'aquesta nova realitat. Una realitat que va intensificar les situacions de pobresa i desigualtat, i que com assenyalen les autores del llibre van anar "generant més desequilibris territorials i desigualtats socials, econòmiques i digitals" (Picornell-Lucas et al., 2022, p. 83). Es van fer evidents, per tant, dificultats més grans en l'abordatge de les intervencions i l'aparició de nous reptes.

La tercera part del llibre obre un nou debat, el dels models teòrics i enfocaments d'intervenció comunitària del treball social. S'hi fa un repàs i una comparativa dels més rellevants, i en un exercici d'anàlisi profusa se citen autors com Ander-Egg, Mouro, McDonough, Viera, Taylor i Roberts, Payne, Robertis, entre d'altres. L'apoderament comunitari, el desenvolupament comunitari i sostenible i la perspectiva ecològica i model ecosocial han requerit una anàlisi particular, en la qual se'n distingeixen les característiques i es posa en valor la necessitat de trobar solucions a problemes i situacions col·lectives i no als interessos individuals a través d'estratègies que posin al centre les persones i els permeti desenvolupar la capacitat de créixer, de confiar, d'enfortir-se i de compartir amb els altres els seus projectes.

Aquesta obra finalitza amb la presentació de dues experiències de bones pràctiques comunitàries als serveis socials municipals d'un municipi de 7.000 habitants de la comunitat autònoma de Castella i Lleó, on es construeix un espai urbà inclusiu des de la mirada de la infància i l'adolescència. Aquesta pràctica reconeix a les nenes i els nens la capacitat d'esdevenir agents socials de canvi i els atorga representació comunitària amb capacitat d'influència en l'àmbit municipal a través del Consell Local d'Infància i Adolescència.

En definitiva, es tracta d'un llibre que analitza el sistema de serveis socials a Espanya des de la transició democràtica fins a la construcció de l'estat del benestar en contínua transformació. Alhora, aprofundeix en el paper que la comunitat, el seu desenvolupament i apoderament tenen en l'articulació d'estratègies i mètodes propis del treball social, exemplificant aquest enfocament a través de dues experiències de bones pràctiques en un territori d'àmbit rural que ha generat un espai d'inclusió social.

Referències bibliogràfiques

Aguado i Cudolà, Vicenç. (2008). *El sistema de serveis socials a Catalunya. Garantir drets, pensar serveis*. Institut d'Estudis Autònòmics.

Forns i Fernández, Maria Victòria. (2018). *El model de prestació dels serveis socials de Catalunya basat en la persona des de la perspectiva local: sistema organitzatiu i competencial de la postcrisi*. Atelier.